

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum remissio culpæ naturaliter præcedat infusionem gratiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

gitatio autem singulorum peccatorum debet vel
precedere, vel saltem sequi iustificationem.

Ad quintum dicendum, quod ex hoc quod aliquis sibi
Deum sine constituit, sequitur quod non constituit sibi
finem in peccato, & ita quod aueritur a proposito
peccandi: hoc autem non sufficit ad deletionem pecca-
ti prateriti, ut dictum est, & ideo ratio non sequitur.

Ad sextum dicendum, quod motus lib. arb. in peccatum p-
sequendum, vel amplectendum iustificationi gratiae opponit,
non autem motus lib. arb. in peccatum fugiendum: hic
enim motus cum iustificatione conuenit quia est mo-
tus a peccato. Nam fuga alicuius est motus ab illo.

ARTICVLVS VI.

Primum gratiae infusio, & culpa remissio idem sunt.

Secundo queritur, utrum gratiae infusio, & culpa remis-
sio sint idem, & ut quod sic. Idem enim est posi-
tio affirmationis, & remotio negationis: sed
culpa nihil aliud esse videtur quam defectus gratiae. er-
go idem videtur esse remotio culpa, & infusio gratiae.

¶ 1. Prater. Gratia & culpa opponuntur sicut tenebra,
& lux: sed remotio tenebrae, & inductio lucis sunt
idem. ergo remissio culpa & infusio gratiae sunt idem.

¶ 2. Prater. Remotio culpa precipue attenditur quantum
ad deletionem maculae: macula autem non ut esse
aliquid positum in anima, quia sic aliquo modo esset
a Deo, & sic ut quod sit priuatio solam autem est pri-
uatio nisi eius cum quo simul esse non potest, quod est gratia.

remotio ergo culpa nihil est aliud quam infusio gratiae.
Sed diceret, quod macula non solum ponit absentiam gratiae,
sed apertudinem & debitum respectu gratiae habendam.

¶ 3. Sed contra. Omnis priuatio ponit apertudinem
in subiecto, cum remotio priuationis, & inductio
habitus sint idem. ergo hoc non impedit, quin re-
motio culpa & infusio gratiae sint idem.

¶ 4. Prater. Secundum Philosophum. Generatio vnius
est corruptio alterius. cum ergo remotio culpa sit
quaedam ipsius corruptio: infusio autem gratiae est
quaedam ipsius generatio. ergo idem est infusio gra-
tiae, quod remotio culpa.

Sed contra est, quod inter quatuor quae requi-
runtur ad iustificationem impij, connumerantur
duo, infusio gratiae, & culpa remissio.

¶ 2. Prater. Quaecumque sic se habent quod vnum po-
test esse sine altero, non sunt idem: sed infusio gratiae
potest esse sine remissione alicuius culpa, sicut
in angelis beatis, & in primo homine ante casum, &
in Christo. ergo remissio culpa, & infusio gratiae non
sunt idem.

RESPON. Dicendum, quod remissio culpa, & infusio
gratiae non sunt idem, & hoc sic patet. Mutationes. n-
penes terminos distinguuntur: infusionis autem gratiae
terminus est gratiam inesse, remissionis vero culpa
culpam non esse. Est autem oppositorum quantum ad
hoc attendenda quaedam differentia: nam quaedam opposi-
ta sunt, quorum vtrumque ponit naturam aliquam, ut album
& nigrum, & in talibus oppositis negatio vtriusque est

negatio realis, id est alicuius rei. Et ideo cum affirmatio
non sit negatio, quia esse album non est idem quod
non esse nigrum, sed realiter differunt, ideo corruptio
nigri, cuius terminus est non esse nigrum, & generatio
albi, cuius terminus est esse album, sunt realiter di-
uerse mutationes, quibus sit vnus motus, ut supra di-
ctum est. Quaedam vero opposita sunt, quorum alterum
tamen est natura quaedam, reliquum vero non est nisi re-
motio, vel negatio ipsius, sicut patet in oppositis secundum
affirmationem & negationem, vel secundum priuationem &
habitus. Et in talibus negatio oppositi, quod po-

nit naturam aliquam, est realis, quia est alicuius rei:

negatio vero alterius oppositi non est realis, quia
non est alicuius rei. Est enim negatio negationis, quae
est negatio alterius oppositi. Et ideo haec negatio
negationis nihil differt secundum rem a positione alterius:
unde secundum rem idem est generatio albi, & cor-
ruptio non albi. Sed quia negatio, quamuis non sit
res naturae, est tamen res rationis: ideo negatio negatio-
nis secundum rationem, siue secundum modum intelligendi, est
aliud a positione affirmationis. Et sic corruptio non
albi secundum modum intelligendi est aliud quam
generatio albi. Patet igitur quod omni culpa omnino
non est aliquid positum, idem est infusio gratiae, & re-
missio culpa secundum rem, secundum rationem vero non
idem. Si autem culpa aliquid ponit non secundum rationem
sed re, est aliud remissio culpa, & infusio gratiae, si

considerentur ut mutationes, quamuis in ratione
motus sint vnum, ut supra dictum est. Culpa autem
aliquid ponit, & non solum substantiam gratiae. Ab-
sentia enim gratiae secundum se considerata, habet tantum
rationem penes, non autem rationem culpa, nisi se-
cundum quod relinquitur ex actu voluntario pre-
cedente, sicut tenebra non habet rationem vmbrae,
nisi secundum quod relinquitur ex interpositione
corporis opaci. Sicut ergo ablatio vmbrae impor-
tat non solum remotionem tenebrae, sed remotionem
corporis impediens: ita remissio culpa non solum
importat ablationem absentiae gratiae, sed ablationem
impedimenti gratiae, quod erat ex actu peccati pre-
cedente, non ut actus ille non fuerit, quia hoc est
impossibile, sed ut propter illum influxus gratiae non
impediatur. Patet igitur quod remissio culpa, & in-
fusio gratiae non sunt idem secundum rem.

Et per hoc patet solutio ad prima quatuor.

Ad quintum dicendum, quod generatio vnius
dicitur esse a Philosopho corruptio alterius per
concomitantiam, quia de necessitate sunt simul,
vel propter vnitatem motus, qui ad has duas muta-
tiones terminatur.

ARTICVLVS VII.

Primum culpa remissio infusionem gratiae precedat.

Secundo queritur, utrum remissio culpa natura-
liter precedat infusionem gratiae, & ut quod sic, quae
super illud psalmi. Sic in sancto apparuit tibi, dicitur glossa.
Nisi quis prius deficiat in malo, numquam pueniet
ad bonum: sed remissio culpa facit deficere a malo,
infusio autem gratiae pertinet ad bonum. ergo
prius naturaliter est remissio culpa quam infusio gratiae.

¶ 2. Prater. Prius in ordine naturae est intelligere reci-
piens quam ipsam receptionem: sed forma non reci-
pitur nisi in propria materia, ergo prius est intel-
ligere materiam propriam, quam receptionem for-
mae: sed ad hoc quod materia sit propria alicui for-
mae, requiritur quod sit denudata a forma contraria. et-
go prius naturaliter materia denudatur ab vna for-
ma, quam recipiat aliam, & sic naturaliter prius est re-
missio culpa, quam infusio gratiae. Sed diceretur, quod
gratia secundum quod habet respectum ad Deum in-
fundentem gratiam, est prior naturaliter quam remis-
sio culpa: secundum vero quod habet ordinem ad
subiectum, sic est posterior quam remissio culpa.

¶ 3. Sed contra. In infusione gratiae includit respec-
tus gratiae ad suum subiectum cui infunditur. si ergo se-
cundum hunc respectum ad subiectum est posterior,
ut quod simpliciter infusio gratiae naturaliter sit post
remissionem culpa. Sed diceretur, quod gratia habet
duplicem respectum ad subiectum. Vnum, secundum
Quaest. dist. S. Thomae. PPP 2 quod

la corp. ar.

14. 113. art. 6.

1. de Gene. 1. 1. 1. 10. no. 2.

1. 2. hinc.

quod informat subiectum, & quantum ad hunc respectum est posterior quam remissio culpae: alium quo culpam expellit a subiecto, & sic infusio gratiae naturaliter praecedit remissionem culpae.

¶ 4 Sed contra. Gratia expellit culpam ratione oppositionis quae habet ad ipsam: opposita autem mutuo se expellunt ex hoc, quod non patiuntur se in eodem subiecto. ergo ex hoc ipso quod gratia informat subiectum, expellit culpam, & sic non potest esse quod gratia secundum respectum quem habet ad subiectum, quod informat, sit posterior: & secundum respectum quem habet ad culpam, quam expellit, sit prior.

¶ 5 Praet. Esse rei naturaliter prius est quam agere ipsius: sed gratia cum sit accidens, eius esse est inesse, ergo prior est naturaliter respectu quem habet gratia ad subiectum quod informat, quam respectus quem habet ad contrarium quod expellit, & sic praedicta responsio non videtur posse stare.

¶ 6 Praet. Prius naturaliter est declinare a malo, quam facere bonum: sed remissio culpae pertinet ad declinationem mali, infusio autem gratiae ordinatur ad operationem boni. ergo prius naturaliter est remissio culpae quam infusio gratiae.

¶ 7 Praet. Secundum ordinem effectuum est ordo causarum: sed effectus remissionis culpae est esse mundum, effectus autem infusionis gratiae est esse gratum: prius autem est naturaliter esse mundum, quam esse gratum, nam omne gratum est mundum, sed non conuertitur: prius autem secundum Philosophum est a quo non conuertitur subsistendi consequenti, ergo prius naturaliter est remissio culpae quam infusio gratiae.

¶ 8 Praet. Culpae & gratiae se habent ad invicem sicut formae contrariae in natura: sed in rebus naturalibus prius naturaliter est expulsio unius formae quam introductio alterius, eo quod non contingit formas contrarias esse simul in materia: unde oportet quod forma quae prius erat, intelligatur expulsa antequam nova forma introducat. ergo & remissio culpae naturaliter prius est, quam infusio gratiae.

¶ 9 Praet. Prius naturaliter est recedere a termino a quo, quam peruenire ad terminum ad quem: sed in iustificatione impij culpa se habet ut terminus a quo receditur per culpae remissionem: terminus autem ad quem est ipsa gratia, ad quam peruenitur per eius infusionem. ergo prius naturaliter est culpae remissio quam gratiae infusio. Sed diceretur, quod gratiae infusio est posterior in quantum gratia est terminus iustificationis, sed in quantum est principium dispositio remouendo contrarium, sic est prius.

¶ 10 Sed contra. Agens infinite virtutis non exigit dispositionem in materia in quam operatur: sed gratiae infusio est ab agente infinite virtutis, scilicet a Deo, ergo non exigitur aliqua dispositio.

¶ 11 Praet. Nulla forma quae totaliter est ab extrinseco exigit dispositionem in materia: sed gratia est huiusmodi, ergo &c.

¶ 12 Praet. Remissio culpae, & infusio gratiae se habent sicut purgatio & illuminatio: sed secundum Dion. purgatio antepositur illuminationi, ergo remissio culpae naturaliter praecedit gratiae infusionem.

¶ 13 Praet. Si Deus successiuè operaretur in iustificatione impij, prius tunc remoueret culpam, quam infunderet gratiam, sicut in dealbatione natura prius remouet nigredinem quam inducat albedinem: sed hoc quod Deus subito operatur in iustificatione, remouet ordinem ipsius, non naturam, ergo naturaliter prius est remissio culpae quam infusio gratiae.

SED CONTRA. Causa naturaliter praecedit effectum: sed gratia est causa remissionis culpae, non nisi in quantum est infusio.

F ergo gratiae infusio naturaliter praecedit culpae remissionem. ¶ 2 Praet. Agens naturale non expellit formam contrariam a materia, nisi per hoc quod inducit similitudinem suam formam in materia. ergo eadem ratione & Deus non remouet culpam ab anima, nisi per hoc quod inducit similitudinem suae bonitatis, scilicet gratiae, in ea inducit: & sic infusio gratiae naturaliter praecedit remissionem.

¶ 3 Praet. Sicut quandoque culpa remittitur per gratiam, ita aliquando gratia expellitur per culpam: sed gratia expellitur per culpam praecedentem expulsionem gratiae. ergo similiter culpa remittitur per gratiam praecedentem culpae remissionem.

¶ 4 Praet. Gratia creando infunditur, & infundendo creatur: sed creatio gratiae est prius naturaliter, quam remissio culpae: ergo infusio gratiae naturaliter prior est quam culpae remissio.

¶ 5 Praet. Agens naturaliter est prius patiente, sed in iustificatione impij gratia est ex parte agentis, culpa ex parte patientis, seu recipientis, ergo prius naturaliter est gratiae infusio quam culpae remissio.

RESPON. Dicendum, quod in quolibet genere causa causa naturaliter est prior causato. Contingit autem secundum diuersa genera causarum idem respectu eiusdem esse causam & causatum sicut purgatio est causa sanitatis in genere causa efficientis, sanitas vero est causa purgationis secundum genus causa finalis: similiter materia causa est formae aliquo modo in quantum sustinet formam, & forma est aliquo modo causa materiae in quantum dat materiam esse actum. Et ideo nihil prohibet aliquid altero esse prius & postius secundum diuersum genus causa. Sed in illud est prius simpliciter dicendum ordine naturae, quod est prius secundum genus illius causa quae est prior in ratione causalitatis: sicut finis, qui dicitur causa causarum, quia a causa finalis omnes aliae causa recipiunt quod sunt causa, quae efficientes non agunt nisi per finem, & ex actione efficientis forma perficit materiam, & materia sustinet formam. Sic ergo dicendum, quod quandoque materia prior est materiae, & alia inducit, & expulsio formae praecedentis est prior naturaliter in ratione causalitatis: omnis enim dispositio ad formam reducit ad causam materiale: denudatio autem materiae a forma contraria est quaedam dispositio ad formam susceptionem.

Subiectum etiam in materia, ut dicitur in 1. Physic. numerabilis est: numeratur enim secundum rationem in quantum in eo praeter subiecti substantiam inuenitur privatio, quae se tenet ex parte materiae & subiecti. Sed in ratione causa formalis est prior naturaliter introductio formae, quae formaliter perficit subiectum, & expellit contrarium. Et quia forma & finis in idem speciem in quantum forma est similitudo agentis, ideo forme introductio est prior naturaliter secundum ordinem cause efficientis & finalis: & ex hoc patet secundum praedicta, quod ordine naturae sit simpliciter prior. Sic ergo patet quod simpliciter loquendo secundum ordinem naturae, prior est gratiae infusio quam culpae remissio: sed secundum ordinem causa materialis est e contrario.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod glo. illa loquitur quantum ad vitiationem operis mali & operationem operis boni, minus est enim dimittere malum quam operari bonum, & ideo naturaliter prius non autem loquitur quantum ad habitus, qui infunduntur, vel expelluntur. AD SECUNDUM dicendum, quod ratio illa praecedit secundum ordinem causa materialis, secundum quem in respectu ad subiectum infusio gratiae posterior est. Unde patet solutio ad tertium.

In post praedictamentis. c. de prioritate to. 3.

esp. 3. eccl. Hycr.

Ad quartum dicendum, quod obiectio illa procedit secundum ordinem causae formalis: formaliter enim gratia inhaerendo expellit culpam.

Ad quintum dicendum, quod gratia non expellit culpam effectiue, sed formaliter: unde non est prius quam expellat culpam, sed simul.

Ad vi. dicendum, quod obiectio illa procedit quantum ad operationes, & non quantum ad habitus, sicut & prima.

Ad vii. dicendum, quod esse mundi non est proprius effectus remissionis culpae: quia potest esse non ita iusta remissionis ne culpae, ut in homine in statu innocentie: sed proprius effectus remissionis culpae est fieri mundus, & hoc non est cõius quod est gratia, quia nullus potest fieri mundus, nisi per gratiam. Sciendum in quod per hoc non probaretur prioritas naturalis, nisi secundum ordinem causae materialis: nam genera se habent per modum materiae comparatione ad species.

Ad viij. dicendum, quod eadem distinctio opus est in formis naturalibus, & in proposito.

Ad viiij. dicendum, quod recessus a termino a quo est prius in via generationis & motus, cum reducatur ad ordinem materiae (nam motus est actus existentis in potentia) sed accessus ad terminum ad quem est prior secundum ordinem causae finalis.

Ad x. dicendum, quod in operibus Dei non requiritur dispositio per impotentiam agentis: sed per conditionem effectus, & praecipue talis dispositio, scilicet remotio contrarij: quia contraria simul esse non possunt.

Ad xi. dicendum, quod forma quae est totaliter ab extrinseco, requirit dispositionem debitam in subiecto, vel pexistentem, sicut lumen diaphanum in aere vel simul impressam ab eodem agente, sicut calor consummatus simul introducit cum forma ignis: & similiter a Deo simul cum infusione gratiae expellit culpam.

Ad xij. dicendum, quod simili distinctione videtur esse i ordine purgationis & illuminationis, sicut in proposito.

Ad xij. dicendum, quod si Deus succellit iustificationem operantis, expulso culpa esset prior tempore, sed posterior natura. Ordo autem temporis sequitur ordinem motus & materiae. Et secundum hunc modum Philosophus dicit, quod in eodem actus est posterior tempore quod potentia, sed natura prior: quia secundum illud dicitur aliquid esse simpliciter natura prius, quod est prius secundum ordinem causae finalis, ut dictum est.

ARTICVLVS VII.

Utrum in impij iustificatione motus liberi arbitrij gratiae infusionem precedat.

Octavo quaeritur, utrum in iustificatione impij motus liberi arbitrij naturaliter precedat gratiae infusionem, & utrum quod sic. Cuius naturaliter procedit effectum: sed contritio est causa remissionis culpae, ergo naturaliter eam precedit, & per consequens infusionem, quae se concomitantur. Sed diceretur, quod contritio non est causa remissionis culpae, nisi per modum dispositionis materialis.

¶ Sed contra. Contritio est causa facialis remissionis culpae, & infusionis gratiae. Penitentia enim cum sit sacramentum nouae legis, gratia causa, & sic remissionem culpae, nec hoc facit ratione aliarum suarum partium, scilicet confessionis, & satisfactionis, quod gratia, & culpae remissionem presupponit: & sic relinquit quod ipsa contritio sit facialis causa remissionis culpae & infusionis gratiae: sed causa facialis est causa instrumentalis, ut ex precedentibus quaestibus patet, ergo cum instrumentum reducatur ad genus causae efficientis, contritio non erit causa remissionis culpae, ut dispositio materialis, sed magis in genere causae efficientis.

¶ 3. Praeterea. Attritio precedit gratiae infusionem, & culpae remissionem: sed contritio ab attritione non differt nisi secundum intentionem doloris, quae speciem non va-

riat, ergo contritio naturaliter ad minus precedit gratiae infusionem, & culpae remissionem.

¶ 4. Praeterea. In psalmo dicitur. Iustitia & iudicium praeparatio sedis eius: anima autem efficitur sedes Dei per gratiae infusionem, & culpae remissionem: cum ergo homo iustitiam & iudicium faciat per hoc, quod de peccato contriturus, ut quod contritio sit praeparatio ad gratiae infusionem, & ita naturaliter est prior.

¶ 5. Praeterea. Motus ad terminum naturaliter precedit terminum: sed contritio est quodammodo terminus in destructione peccati, ergo naturaliter precedit remissionem culpae.

¶ 6. Praeterea. Augustinus dicit. Qui creauit te sine te, non iustificabit te sine te: & ita motus liberi arbitrij qui ex parte nostra est, requiritur ad iustificationem, & naturaliter precedit eam: sed iustificatio terminatur in remissionem culpae, ergo motus liberi arbitrij precedit naturaliter remissionem culpae.

¶ 7. Praeterea. In matrimonio carnali consensus mutuum naturaliter matrimonij copulam precedit: sed per gratiae infusionem contrahitur quoddam spirituale matrimonium animum cum Deo, secundum illud Osee. 2. Sponsabo te mihi in iustitia, ergo motus liberi arbitrij, per quem est anima consensus in Deum, precedit naturaliter gratiae infusionem.

¶ 8. Praeterea. Sicut in his quae mouentur ab alio, se habet motio mouentis exterioris ad moueri mobilis, ita in his quae mouentur a seipsis: sed motio qua exterius agens mouet, sine moueat ut principale agens, siue ut coadiuuans, naturaliter precedit moueri ipsius mobilis, ergo cum in iustificatione impij anima non totaliter moueat, sed ipsa quodammodo se moueat ut coadiuuans, secundum illud 1. Cor. 1. Dei adiutores sumus, ut quod ipsa operatio animae, cum motus liberi arbitrij, naturaliter precedat remissionem culpae, secundum quam mouetur anima de vitio in uirtutem.

SED CONTRA. Contritio est actus meritorius: sed actus meritorius non est nisi a gratia, ergo gratia est causa contritionis: sed causa naturaliter precedit effectum, ergo gratiae infusio naturaliter precedit contritionem.

¶ 2. Praeterea. Romanus super illud. Iustificati igitur ex fide &c. dicit gl. Gratia Dei non precedit aliquod meritum humanum: sed contritio est quoddam humanum meritum, ergo non precedit gratiae infusionem. Sed diceretur, quod precedit sicut quaedam dispositio.

¶ 3. Sed contra. Dispositio est minus perfecta quam forma ad quam disponit: sed contritio dicitur aliquid magis perfectum quam gratia, ergo contritio non est dispositio ad gratiam. Probatio media. Actus secundus est maioris perfectionis quam primus, cum se habeat per modum habitus: contritio autem est actus secundus, cum sit operatio gratiae, sicut considerare est operatio scientiae, ergo sicut consideratio est perfectius quam scientia, ita contritio est perfectius quam gratia.

¶ 4. Praeterea. Effectus causae efficientis, nunquam est dispositio ad causam efficientem, quia in via motus sequitur efficientem, cum tamen in eadem via dispositio precedat id ad quod disponit: sed contritio se habet ad gratiam sicut effectus causae efficientis ad suam causam efficientem, ergo contritio non est dispositio ad gratiam, & sic idem quod prius. Probatio media. Habitus & potentia ad idem genus causae reducuntur, cum habitus suppleat quod potentiae deest: sed potentia est causa actus in genere causae efficientis, ergo & habitus: sed gratia comparatur ad contritionem sicut habitus ad actum, ergo contritio comparatur ad gratiam sicut effectus ad causam efficientem.

¶ 5. Praeterea. Quod nihil facit ad introductionem formae, non est dispositio ad formam: sed contritio nihil facit ad gratiam.

Quaest. dist. S. Thomae. PPP 3 tie

Colligitur ex tract. 22. in Ioannem. tom. 3.

Ro. 3. gloss. ordia. ibi.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.

de 2. q. 112. art. 1. ad 2.